

ref.nr.: 16.010 / 6.30.1

Amsterdam, 5 februari 2016

betreft: AO Emancipatiebeleid – suggesties COC Nederland

Geachte woordvoerders LHBT-emancipatie,

Op woensdag 10 februari spreekt u met minister Bussemaker over de Voortgangsrapportage emancipatiebeleid. In deze brief kijken we terug op het afgelopen jaar en doet COC Nederland suggesties voor verdere versterking van het beleid.

Het COC ziet voor komende periode drie prioriteiten: verbeteren van de situatie in het onderwijs, de situatie van LHBT-asielzoekers en de veiligheid van LHBT's in het algemeen.

Terugblik

Het afgelopen jaar werden belangrijke stappen gezet op het gebied van LHBT-emancipatie. Zo kwam er een definitief einde aan de enkele-feitconstructie: scholen in het bijzonder onderwijs mogen openlijk lesbische, homoseksuele of biseksuele leerlingen en docenten niet meer wegsturen wegens hun seksuele identiteit. Daarmee werd de laatste belofte ingelost uit het Roze Stembusakkoord dat COC sloot met negen politieke partijen. Het COC deed een voorstel voor een nieuw Roze Akkoord, met daarin zaken als een expliciet verbod op LHBT-discriminatie in de Grondwet, een regeling voor meerouderschap en afschaffing van officiële geslachtsregistratie (bijlage).

Dankzij uw inzet en die van minister Bussemaker kunnen de Gay-Straight Alliances (GSA's) op middelbare scholen voorlopig verder. Dat is geweldig nieuws voor al die tienduizenden LHBT-scholieren die steun hebben aan deze gecertificeerde en effectieve methode. Meer dan tweehonderdduizend leerlingen op 600 scholen deden afgelopen december mee aan Paarse Vrijdag, de GSA-actie tegen LHBT-fobie op school. Om biculturele LHBT's te ondersteunen ging in 2015 het project Coming In van start. Een eerste groep biculturele rolmodellen ontving in september een certificaat van de Respect2Love Academy en gaat zich inzetten voor zichtbaarheid en acceptatie in biculturele kring. Minister Van der Steur presenteerde op aandringen van het COC en de Tweede Kamer een serie maatregelen om verplichte geslachtsregistratie door de Rijksoverheid te beperken en steden als Utrecht en Amsterdam zijn al begonnen met het afschaffen van onnodige geslachtsregistratie.

Uitdagingen

Acceptatie in het onderwijs en verplichte voorlichting

Er is vooruitgang geboekt en tegelijkertijd zijn er ook grote uitdagingen. Zo is de situatie van LHBT-jongeren nog altijd relatief slecht. 'Homo' is op school het meest gebruikte scheldwoord. 87 Procent van de LHB-scholieren zegt dat dit scheldwoord op hun school gebruikt wordt, zo blijkt uit SCP-onderzoek. De helft van de openlijke LHB-jongeren werd het afgelopen jaar gepest of kreeg andere negatieve reacties wegens hun seksuele identiteit. LHB-jongeren geven hun leven een zesje, tegenover een acht min voor heteroseksuele jongeren. Het aantal LHB jongeren dat wel eens een zelfmoordpoging deed, is bijna vijf maal hoger dan onder heterojongeren. Het is goed dat voorlichting over LHBT's in 2012 verplicht werd in het primair- en voortgezet onderwijs.

Voorlichting is echter nog niet verplicht op docentenopleidingen, in het mbo en op de BES-eilanden (Bonaire, Sint Eustatius en Saba).

- **Stel voorlichting over LHBT's verplicht op docentenacademies**

Wij stellen voor dat u de minister verzoekt om voorlichting over LHBT's z.s.m. verplicht te stellen op docentenacademies, middels de zogenaamde *generieke kennisbases* en de *bekwaamheidseisen* voor docentenopleidingen (het equivalent van de kerndoelen). De verplichting zou moeten inhouden dat docenten leren hoe ze het best LHBT-voorlichting kunnen geven en dat ze zelf worden voorgelicht over LHBT's. Op dit moment krijgen docenten die op school voorlichting moeten geven over LHBT's nog géén verplichte voorlichting in hun opleiding. Dat blijkt bijvoorbeeld uit een rapport van Stichting School en Veiligheid, die in opdracht van de minister van OCW de praktijk rond LHBT-voorlichting op de docentenacademies onderzocht. De conclusie is glashelder: er wordt door pabo's en tweedegraads lerarenopleidingen 'vrijwel geen' aandacht besteed aan seksuele diversiteit. De onderzoekers stellen bovendien dat kennis en vaardigheden op het gebied van seksuele diversiteit nu 'onvoldoende' en 'niet specifiek' zijn benoemd in de bekwaamheidseisen en generieke kennisbasis voor aankomende docenten.¹

Het gebrek aan aandacht op docentenacademies lijkt een verklaring voor de klachten over gebrekkige of afwezige LHBT-voorlichting die het COC en onze jongerenorganisatie Expresso regelmatig ontvangen. Leerlingen geven aan dat ze helemaal geen voorlichting krijgen, of dat het blijft bij een zinnetje in de biologieles. Een leerling schrijft bijvoorbeeld 'ik zit nu 4 jaar op deze school en heb nooit voorlichting gehad (...) het lijkt alsof homoseksualiteit niet bestaat op school.' Een ander: 'Er wordt op geen enkele manier aandacht besteed aan homoseksualiteit bij ons op school.' Een lesbisch meisje schrijft dat er al helemaal geen aandacht is voor lesbiennes. Het sluit aan bij het beeld dat het SCP in 2015 schetste: ongeveer de helft van de ondervraagde LHB jongeren zegt dat er op school geen aandacht was voor seksuele diversiteit in het lesprogramma en volgens 89 procent is er ook geen aandacht voor buiten het lesprogramma. De initiatieven van het ministerie van OCW ter bevordering van de deskundigheid van docenten leveren niet het gewenste resultaat op. Daarom is het wat het COC betreft nu tijd om voorlichting op docentenacademies verplicht te stellen.

'Het enige wat werd besproken waren een paar regels in ons biologieboek waarin stond dat een homo iemand is die op hetzelfde geslacht valt. Dat was het.'

Een leerling over het gebrek aan LHBT-voorlichting op school

- **Stel voorlichting verplicht in het mbo**

Terwijl voorlichting over LHBT's verplicht is in het primair- en voortgezet onderwijs, is dat nog niet het geval in het mbo. En dat terwijl juist jongeren met een mbo- (en vmbo) niveau volgens het SCP van alle schooltypen het vaakst te maken krijgen met homonegativiteit. Veertien procent van de mbo leerlingen krijgt zelfs te maken met bedreiging of chantage wegens hun identiteit. Minder dan de helft van de mbo-leerlingen (45%) vindt hun studieomgeving homovriendelijk.² Naar aanleiding van de motie Dijkstra-Van Ark³ liet de minister van OCW de situatie voor LHBT's in het mbo onderzoeken; de conclusie was dat ruim 60% van de LHBT-studenten in het mbo te maken krijgt met negatieve reacties.⁴

¹ Aandacht voor sociale veiligheid op pabo's en tweedegraads lerarenopleidingen; Onderzoek uitgevoerd in opdracht van het Ministerie van OCW door Stichting School en Veiligheid Utrecht, november 2014.

² Steeds gewoner, nooit gewoon; SCP 2010, p.170. Niet te ver uit de kast; SCP 2012, p. 43.

³ Kamerstuk 30 420, nr.197

⁴ Kamerstuk 30 420, nr.205

In de zogenaamde Kwalificatie-eisen (vergelijkbaar met kerndoelen) voor het mbo wordt seksuele diversiteit slechts genoemd als voorbeeld van een 'waardendilemma' in een paragraaf over 'politiek-juridische dimensies.' Wij stellen voor om respectvolle voorlichting over LHBT's op passende wijze verplicht te stellen in de mbo Kwalificatie-eisen.

- **Laat verplichte voorlichting in werking treden op de BES-eilanden**

Toen de regering voorlichting over LHBT's in 2012 verplicht stelde in het primair- en voortgezet onderwijs, werd in die zelfde regeling bepaald dat voorlichting ook verplicht zou worden in Caribisch Nederland. De datum van in werking treden was nog 'nader te bepalen' en de kwestie zou besproken worden met de school- en eilandbesturen op Bonaire, Sint-Eustatius en Saba. Inmiddels zijn we vier jaar verder en is de regeling op de BES-eilanden nog niet in werking getreden. Er is zelfs nog geen invoeringsdatum bekend. LHBT-organisaties op de eilanden maken zich zorgen over het gebrek aan LHBT-acceptatie in Caribisch Nederland. Ze boden de Nederlandse minister van OCW en diverse eilandbestuurders op 23 april 2015 een manifest aan waarin ze vragen om verplichte voorlichting op de eilanden. Wij stellen voor dat u gehoor geeft aan die oproep en dat u de minister van OCW vraagt om verplichte voorlichting nog dit jaar in werking te laten treden op de BES-eilanden.

Pak de problemen van LHBT-asielzoekers in de noodopvang aan

Het COC luidde op 22 oktober jl. de noodklok over de situatie van LHBT-asielzoekers in de noodopvang. Velen worden uitgescholden, gepest en bedreigd vanwege hun seksuele gerichtheid of genderidentiteit. Ze durven soms hun kamer niet meer uit, uit angst voor onveiligheid. Het COC ontving hierover sinds oktober twintig klachten van LHBT-asielzoekers. Ook anderen brachten voorbeelden van LHBT-gerelateerde problemen in de opvang naar buiten. Wij vermoeden dat het gaat om het topje van de ijsberg.

Het COC pleit voor twee soorten maatregelen om de problemen in de opvang aan te pakken: enerzijds maatregelen gericht op het aanpakken van daders en het verbeteren van de veiligheid van LHBT's in de noodopvanglocaties. Anderzijds moeten er een aparte, veilige, *safe houses* komen voor LHBT-asielzoekers die acuut in de problemen zitten en die zich (ondanks eventueel genomen maatregelen) nu soms al maanden onveilig voelen in de noodopvang. Het is dus zowel het één als het ander, niet het één óf het ander. Voor een nadere toelichting van onze voorstellen verwijzen we u naar onze brief van 19 januari jl.

Wij vinden het positief dat minister Bussemaker laat weten dat ze LHBT's in de opvang beter wil ondersteunen, bijvoorbeeld met voorlichting in opvanglocaties. Ook is het goed dat de minister het *safe house* voor LHBT-asielzoekers in Amsterdam ter inspiratie onder de aandacht bracht van andere gemeenten. Deze maatregelen volstaan echter niet om de ernstige problemen in de noodopvang nu snel het hoofd te bieden.

Wij dringen er met klem op aan dat het kabinet tenminste ook de volgende maatregelen neemt:

- **Richt op korte termijn meerdere *safe houses* op voor LHBT-asielzoekers**
- **Zorg dat er op elke noodopvanglocatie een gespecialiseerde vertrouwenspersonen is waar LHBT's en andere asielzoekers problemen veilig en laagdrempelig kunnen melden**

Bevorder de veiligheid van LHBT's in Nederland

Onveiligheid is nog altijd een groot probleem voor LHBT's in Nederland. Zeven van de tien krijgen te maken met fysiek of verbaal geweld wegens hun identiteit. Het aantal door de politie geregistreerde gevallen nam toe van 428 in 2009 naar 1.403 in 2014. Deze grote toename wijst volgens de onderzoekers op een feitelijke toename van het geweld. Het trieste resultaat is dat 60 procent van de LHBT's hun gedrag in de openbare ruimte aanpast om negatieve reacties te voorkómen, bijvoorbeeld door niet hand in hand over straat te lopen.

Wij vinden het zeer positief dat de minister van V&J de aanpak van geweld tegen LHBT's benoemde tot topprioriteit van politie en justitie in de Veiligheidsagenda 2015-2018. Wij maken ons echter grote zorgen over het feit dat die prioriteit een jaar na dato nog altijd geen 'handen en voeten' heeft: dat hij niet is uitgewerkt in een concreet actieprogramma. In het recente visiedocument *De kracht van het verschil*, hét document waarin de politie aangeeft hoe zij discriminatie de komende jaren gaat aanpakken, wordt bijvoorbeeld op geen enkele wijze naar de prioriteit of de uitwerking daarvan verwezen. Ook is de toegezegde landelijke uitrol van de zogenaamde Roze in Blauw teams (politieteams gespecialiseerd in de aanpak van geweld tegen LHBT's) nog altijd niet voltooid; zo zijn deze teams bijvoorbeeld slechts in vier politieregio's telefonisch bereikbaar. Wij pleiten daarom voor tenminste de volgende aanvullende maatregel:

- **Werk de prioriteit 'homofob geweld' uit in een concreet actieplan**, met daarin minimaal een helder een plan van aanpak door de politie, een daadwerkelijke landelijke uitrol van Roze in Blauw, een taakaccent (LHBT-) discriminatie voor politieagenten en een leerlijn (LHBT-) discriminatie op de politieacademie.

Conclusie

Wij hopen dat u met ons wilt pleiten voor een veiliger Nederland voor LHBT's en voor verbetering van de situatie van LHBT's in het onderwijs en asielzoekerscentra.

Mocht u naar aanleiding van deze brief nog vragen hebben, neem dan contact op met Philip Tijmsa (Public Affairs, COC Nederland, tel. 06 – 471 60 630).

Met vriendelijke groet,

Tanja Ineke

Voorzitter COC Nederland